

УДК 378. 147

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL BASIS OF THE DEVELOPMENT OF THE CREATIVE ACTIVITY OF THE FUTURE TEACHER IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Pashchenko M./Пащенко М.І.

ORCID 0000-0002-4011-1800

с.р.с.,ас.проф./к.пед.н., доцент,

*Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т.Г.Шевченка Черкаської обласної ради»***Levchuk.O./ Левчук О.А.**

Ph.D.in Philology, as.prof./к.філол.н. доцент

*Department, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University**Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини*

Анотація. У статті представлено психоло-педагогічний аналіз творчої освітньої діяльності здобувачів освіти. Визначено здібності студентів, які формуються у творчій діяльності. Запропоновано психолого-педагогічні умови розвитку творчої активності майбутнього вчителя. Розглянуто шляхи вдосконалення творчої активності студента в освітньому процесі, виділені закономірності ефективності їх застосування.

Ключові слова: творча активність, психолого-педагогічні умови, майбутній вчитель.

Вступ.

Розвиток особистості на всіх етапах її життєдіяльності – це умови, засади всебічного розвитку особистості, забезпечення її творчого потенціалу, реалізації здібностей, зростання компетентностей, удосконалення отриманих знань, умінь, навичок. Інноваційні педагогічні технології спрямовуються насамперед на забезпечення умов для самореалізації сутнісних сил здобувачів фахової передвищої освіти в різних видах теоретичної і практичної діяльності, в динамічному житті за нових ринкових умовах.

Основний текст.

Активність – загальна характеристика живих істот, їх власна динаміка, джерело перетворення чи підтримки ними життєво важливих зв'язків з оточуючим світом. В психології активність виступає у співвідношенні з діяльністю, проявляючись як динамічна умова її становлення, реалізації і видозмінення, як властивість її власного руху.

Активність особистості майбутнього фахівця характеризується:

- обумовленістю специфіки внутрішніх станів студента безпосередньо в момент дії;
- довільністю, наявністю мети студента;
- надситуативністю, виходом за межі вихідних цілей;
- стійкістю діяльності по відношенню до мети.

Активність особистості майбутнього фахівця – здібність здобувача здійснювати суспільно – доцільні перетворення в освіті на ґрунті багатств

матеріальної і духовної культури, яка виявляється в творчості, вольових актах, спілкуванні тощо [1].

Види активності особистості розрізняють в залежності від видів діяльності:

- 1) біологічна;
- 2) психологічна;
- 3) соціальна.

У психолого-педагогічних дослідженнях визначаються *рівні розвитку активності* здобувачів освіти:

- репродуктивно - наслідувальний;
- пошуково - виконавчий;
- творчий.

Репродуктивно-наслідувальна активність – така активність, за допомогою якої досвід діяльності однієї особистості нагромаджується через досвід іншої.

Пошуково-виконавська активність характеризується активним пізнавальним відгуком і пошуком студентів на занятті. Він виявляє інтерес до навчання, ініціативу у пізнанні. Розглядаючи завдання, яке пропонує викладач, студенти самостійно знаходять шляхи його розв'язання і обирають найбільш раціональний.

Творча активність характеризується не тільки активним пошуком, але й оперуванням різними способами вирішення проблеми. Студенти знаходять самостійні шляхи вирішення, відмінні від загальнонавчаних.

В педагогічній енциклопедії поняття творчої активності трактується як здібність індивіда змінювати оточуючу дійсність у відповідності з власними потребами, поглядами і цілями, які проявляються в діяльності, навчанні, праці. Цей термін використовується для позначення інтенсивно плідної роботи зі створення нового, оригінального і здатності до народження творчих задумів, до їх втілення у реальність.

Отже, творча активність – це властивість особистості, яка проявляється в стані готовності, прагненні до самостійної, оригінальної діяльності і виборі оптимальних шляхів її реалізації.

Творча активність проявляється і розвивається у творчій діяльності, що забезпечує формування її як важливої якості особистості. Суть творчої активності як особистісної якості характеризує ставлення студента до творчої діяльності, в якій яскраво проявляється його індивідуальність.

Психологічний аналіз творчої діяльності вказує на її велику складність:

- вона виникає не одразу, а дуже повільно і поступово;
- розвивається з більш елементарних і простіших форм в більш складні;
- на кожній віковій сходинці вона має свої особливості;
- кожному віковому періоду властива своя форма творчості;
- творча діяльність виявляється в безпосередній залежності від інших форм діяльності, від накопичення досвіду.

Освітньо-пізнавальна діяльність сприяє розвитку особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва, розвиває мислення, вміння самостійно одержувати знання та формувати творчі здібності. Студенти вчаться керувати

своєю увагою, розвиває волю, пам'ять, уяву.

Творча активність в освітньо-пізнавальній діяльності полягає у пошуках нового, у проявленні самостійності при виборі об'єкту творчої роботи, в ступені переробки зразків, в оригінальності способів і наслідків цієї діяльності, в умілому використанні знань, умінь і навичок, в умінні бачити нову задачу в звичайному і повсякденному.

Творча активність не існує як щось статичне, незмінне. Вона постійно змінюється разом з розвитком особистості. Особливо інтенсивно формуються практичні професійні вміння і навички. Характер творчої активності, рівні її прояву мінливі, у одного і того ж студента вона не може проявлятися однаково, вона різна, в залежності від внутрішніх і зовнішніх умов.

Отже, для творчої діяльності студентові необхідно:

- ✓ мати широкий кругозір;
- ✓ бути знайомим з багатьма галузями знань і культури;
- ✓ вміння цілісного сприйняття оточуючого;
- ✓ відірваність від логічного розглядання фактів.

Надзвичайно важливими є *здібності студентів*:

- ❖ легкість асоціювання при віддаленості асоційованих понять, яка виявляється у синтезі дотепів. Життєві спостереження показують, що існує певна залежність між почуттям гумору і творчим потенціалом, між гумором і рівнем розвитку інтелекту;
- ❖ здібність до оцінки, до вибору однієї із багатьох альтернатив, для її перевірки. Оціночні дії проводяться не тільки після закінчення роботи, але й багаторазово в ході її виконання. Вони є сходинками на шляху творчого пошуку;
- ❖ здібність об'єднувати нові відомості з тим, що було відомо раніше, включаючи їх до наявної системи знань, групувати відомості тим чи іншим чином вже в процесі сприйняття – умова здібності до генерації ідей. Чим більше ідей породжує студент, тим більше шансів, що серед них будуть інноваційні ідеї;
- ❖ здібність до доведення справи до кінця, наполегливість, зібраність і вольова настроєність на завершення початого;
- ❖ здібність до доробки деталей, нюансів, удосконалення первинного задуму;
- ❖ здібність не проходити повз випадкові явища, а бачити в них ключ до розв'язання проблем;
- ❖ здібність до згортання розумових операцій і заміни довгого ланцюга міркувань однією узагальнюючою операцією;
- ❖ здібність застосовувати навичку, набуту при розв'язанні однієї задачі до розв'язання іншої;
- ❖ широта кругозору та здібність використовувати логічне мислення;
- ❖ здібність до цілісного сприйняття;
- ❖ легкість асоціювання при віддаленості асоційованих понять;
- ❖ здібність вчасно відмовитись від хибної гіпотези;
- ❖ здібність до адекватних оцінок;
- ❖ здібність до генерації ідей;

❖ здібність до доведення справи до кінця тощо.

Слід відзначити вплив рівня розвитку мови на творчу активність студентів. Спостереження за процесами уяви і мислення виявило їх залежність від розвитку мови, дозволяє вільно почувати себе у галузі вражень, що позначені словами.

Творча активність – це властивість особистості здобувача освіти, тому доцільно і необхідно говорити саме про педагогічні впливи на її формування і розвиток. Творча активність майбутнього вчителя не тільки проявляється, але й розвивається у творчій діяльності, що забезпечує формування її як важливої якості особистості. Суть творчої активності, як особистісної якості, характеризує ставлення студента до творчої діяльності, в якій має яскравий прояв його індивідуальність

Під педагогічними основами творчої активності майбутнього вчителя ми розуміємо такі:

- потреби та інтереси;
- мотиваційну основу;
- самостійність;
- вольові якості особистості;
- наявність високої самооцінки.

Дослідники передумовою творчої активності називають самостійність. Активність і самостійність в освітній роботі взаємопов'язані поняття. Тому ми говоримо про те, що творча активність студента обов'язково повинна включати самостійність.

Самостійність особистості характеризується факторами:

- вміннями і навичками;
- ставленням до процесу діяльності, результатів і умов її здійснення;
- зв'язками, які створюються під час діяльності з іншими людьми.

Самостійність майбутнього вчителя – це свідоме мотивування дій та їх обґрунтованість, непадданя чужим впливам, прагненням і здатність чинити відповідно до особистих переконань. З усього сказаного можна зробити висновок, що виховання самостійності є необхідною умовою виховання творчої активності майбутнього вчителя.

У будь-якому процесі освітньої діяльності існують етапи її здійснення, тобто початок, продовження діяльності і її завершення. Загальнолюдський досвід показує, що найтяжчим є саме початок роботи. Для того, щоб почати, потрібен певний поштовх. Ініціативність – риса характеру, яка впливає на творчу активність і виховуючи цю рису, можна багато чого досягти.

І ще однією умовою розвитку творчої активності є наявність високої самооцінки тобто створення достатньої впевненості в своїх силах, розумових можливостях. Успіх студента повинен бути не кінцем творчої діяльності, а її початком. Психологи, вивчаючи зв'язок самооцінки з допитливістю, прийшли до висновку, що у студентів з низькою самооцінкою значно знижується пізнавальна.

Отже, психолого- педагогічними основами розвитку творча активності студентів є:

- 1) рівень розвитку творчої уяви та розумових здібностей;

- 2) рівень сформованості потреб;
- 3) мотиваційна основа;
- 4) вольові якості особистості;
- 5) самостійність;
- 6) наявність високої самооцінки.

Творча активність як особистісна якість студента характеризує ставлення його до творчої діяльності, в якій яскраво проявляється її індивідуальність. Тому ми розглядаємо творчу активність студента як педагогічну проблему і ставимо на меті розробку педагогічних і практичних впливів, які сприятимуть її комплексному розвитку.

Розглянувши шляхи вдосконалення творчої активності студента в освітньому процесі, виділяють закономірності ефективності їх застосування:

- ✓ необхідною умовою стимуляції творчої активності студентів освітній діяльності є забезпечення відповідної творчої атмосфери;
- ✓ доброзичливість викладача, відсутність категоричних оцінок і критики на адресу студентів сприяють прояву його творчої активності;
- ✓ забезпечення умов для вправ і практичного застосування набутих знань, умінь і навичок;
- ✓ використання особистого прикладу творчого підходу до вирішення проблеми;
- ✓ забезпечення студентам можливості активно ставити запитання;
- ✓ забезпечення студентам можливості брати участь в організації і проведенні інтерактивних методів навчання в освітньому процесі;
- ✓ участь студентів у науково-дослідницькій роботі;
- ✓ дотримуватися позиції консультанта, помічника, залишаючи за собою функцію загального контролю, що дає можливість студентам будувати творчий процес самостійно.

Висновки.

Творча активність – це властивість особистості студента активно брати участь в організації та проведенні різних форм освітньої діяльності, тому доцільно і необхідно говорити саме про психолого-педагогічні впливи на її формування і розвиток. До психолого-педагогічних основ формування творчої активності ми віднесли потреби, мотиви, інтереси, стимули, самостійність та інші вольові якості особистості студента, наявність високої самооцінки тощо. Суть творчої активності як особистісної якості характеризує ставлення студента до творчої діяльності, в якій яскраво проявляється його індивідуальність. Творча активність студента не тільки проявляється, але і розвивається у творчій діяльності. Тому ми виходили з того, що слід організовувати освітню діяльність, вдосконалювати творчу активність майбутнього вчителя у навчальному процесі за рахунок впровадження інноваційних технологій, застосування інтерактивних методів навчання, креативних завдань на заняттях тощо.

Література:

1. Галузінська М.І. Основи педагогіки і психології: навч. посібник / М.І. Галузінська, С.І. Плахотна. Умань:ВПЦ «Візаві», 2019. 305 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997.

C.164 –165.

3. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навч.пос./ С.Д.Максименко, В.О. Соловієнко. К.:МАУП. 2000. 232 с.

4. Пащенко М.І.. Педагогіка: навч.метод. пос./ М.І.Пащенко; І.В. Красноштан. Умань: ПП Жовтий О.О., 2015. 272 с.

5. Пащенко М.І. Педагогіка: навч.посібник для дистанційного навчання. / М.І.Пащенко та ін. Умань. Видавець Сочинський М.М. 2022, 134 с.

Literature:

1. Galuzinska M.I. Basics of pedagogy and psychology: teaching. manual / M.I. Galuzinska, S.I. Plahotna Uman: VPC "Vizavi", 2019. 305 p.

2. Honcharenko S.U. Ukrainian pedagogical dictionary. K.: Lybid, 1997. P. 164-165.

3. Maksimenko S.D. General psychology: Teaching assistant/S.D. Maksymenko, V.O. Solovienko. K.: MAUP. 2000. 232 p.

4. M.I. Pashchenko. Pedagogy: teaching method. pos./M.I. Pashchenko; I.V. Krasnostan Uman: PP Zhovtyy O.O., 2015. 272 p.

5. Pashchenko M.I. Pedagogy: a study guide for distance learning./M.I. Pashchenko and others. Uman Publisher Sochinskyi M.M. 2022, 134 p.

Abstract. *The article presents a psycho-pedagogical analysis of the creative educational activity of education seekers. The abilities of students, which are formed in creative activities, have been determined. The psychological and pedagogical conditions for the development of the creative activity of the future teacher are proposed. The ways of improving the student's creative activity in the educational process are considered, and the laws of the effectiveness of their application are highlighted.*

Keywords: *creative activity, psychological and pedagogical conditions, future teacher.*